

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шадя. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Головний Редактор прих.
має від 11—12 год. перед-
получаєм.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА В КРІЮ:
Місячно 5-00 зод.
Чвертьрічно 15-00 „
Піврічно 30-00 „
Річно 60-00 „
ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці і возж.
Франції, Італії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 7-50 зод., Німеччині 7-50 зод.,
Швейцарії 8 шв. фр., Чехослова-
ччині 30 ч. к., Румунії 150 лев., Бе-
гарії 7-50 зод., Австрії 7-50 зод.,
Зніма адреси і зод.

Телеф. Редакції 29-41.
Друкарні: 29-25.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Югославія проти воєнних кроків Італії.

БЕРЛІН, 31. 7. ПАТ. Югославинське посольство в Берліні оголосило заяву про останні події в Австрії. Югославинський уряд запевняє в комунікаті, що на австрійсько-югославинським кордоні не було ніяких подій. Догенер прикордонна сторона інтернувала 700 молодих австрійських утікачів на підтинку Маріко-Дравоград та відвезла від них 200 крісів, один скоростріл та кілька револьверів. Югославія саджує уважно до всіх рухів і всі станиції мають наказ зберігати спокій. Зроблено все, щоб забезпечити безпеку кордону та вдержати добрі відносини з Австрією.

Югославія стоїть на становищі, що події в Австрії мають виключно внутрішній характер. Тому поробила всі заходи, щоб не порушити суцільних відносин з Австрією. Югославинський уряд є тієї думки, що якщо дуже ускладнилось австрійське питання, тоді відносно та виключною інстанцією до вирішування цієї міжнародної проблеми є Ліга Націй. Всі інші заходи або інтервенції порушували би мирові договори і могли би викликати небезпечні наслідки. Комунікат заперечує рішуче всі вигадані або перебільшені факти про ворожу поведінку югославинської влади до Австрії.

ВЕЛИКЕ ВРАЖІННЯ ПІСЛЯ ЗАЯВИ ЮГОСЛАВІЇ.

БЕРЛІН, 31. 7. ПАТ. Комунікат югославинського посольства викликав у берлінських колах велике враження. Політичні кола в Берліні планують комунікат пересторогою югославинського уряду від адресою Італії. У Берліні підкреслюють три моменти заяви: 1) відмежування югославинського уряду від чистого внутрішнього справ Австрії; 2) Ліга Націй де факто компетентний чинник при вирішуванні австрійської проблеми; 3) та виразна пересторога для Риму, що всяка інтервенція Югославія вважатиме нагрозом мирного договору. Наслідком того Югославія не обмежилась би до ролі обсерватора, коли згадує про дальші можливі наслідки цієї інтервенції.

2.000 ПОВСТАНЦІВ У ЮГОСЛАВІЇ.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. Арешція Аваса покінчила, що до Югославії втікло 2.000 австрійських націонал-соціалістів.

ДО КОНЦЕНТРАЦІЙНИХ ТАБОРІВ.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. Соціалдемократичні кола повідомляють, що колишнього канцлера Ренера арештували члени Гаймвери. В останніх днях поліція арештувала 3.000 соціал-демократів і комуністів. До концентраційного табору у Велерсдорф вислали 400 соціалістів.

ТАВШНИЦ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО БЕРЛІНА.

БЕРЛІН, 31. 7. ПАТ. З Віяні повідомляють, що державний секретар при міністерстві закордонних справ Тавшниц вертається в найближчих днях до Берліна на своє становище австрійського посла.

КАНЦЛЕР ШУШНІГ ПРИХИЛЬНИКОМ МОНАРХІЇ ГАБСБУРГІВ.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. Преса пише, що призначення канцлером мін. Шушніга дає аспоруку енергійної акції нового австрійського уряду. Проти нового уряду не будуть так різко виступати соціал-демократи, як проти давнього уряду. Німецька преса запевняє, що Шушніг є прихильником новороту Габсбургів на австрійський престол та рішучим ворогом націонал-соціалістів. В Австрії просять великої Гаймвери. Два вигадані члени Гаймвери кн. Штірнеберг та Бергер обидва ресорт прихильної безпеки та міністерства закордонних справ. Тому новий австрійський уряд, на думку німецької преси, веде Австрію у невідому будучину.

Канцлер Шушніг має 47 років. Підчас світової війни боровся на італійським фронті, де потрапив в полон. В 1917 р. вибрано його до народної па-

ли, а в 1930 р. увійшов до уряду Буреша, як міністр справедливості. В уряді Дольфуса став міністром освіти і був його одним з найближчих прихильників. Шушніг був виконанцем колишнього канцлера о. Заїцля. Віденська преса павлає призначення Шушніга канцлером маніфестацією перед цілим світом і каже, що новий уряд буде продовжувати політику Дольфуса.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. Уряд призначив ген. Обергегена провідником воєнного суду, який судитиме змовників.

УБИВНИК ДОЛЬФУСА ПЕРЕД СУДОМ.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. Вчора почалася перед загальним військовим судом розправа проти убивника канцлера Дольфуса, торговельного помічника Оттона Плянету та провідника змовників, електротехніка Франца Гольмшубера, за напад на палату канцлера. Обоє підсудних обвинувачують за державну зраду, а Плянету за воєнство канцлера Дольфуса.

ПРОКУРАТОР ОБВИНУВАЧУЄ.

Прок. д-р Туші виголосив такий акт обвинувачення проти обох підсудних: У середу, 25. липня ц. р. вполудне перед палату канцлера зайшов один особовий та 11 вантажних автомобілів з націонал-соціалістами, перебраними за всяків. Особовий і 4 вантажні автомобілі віхали на подвір'я палати, розорвали сторожу та увійшли до палати. Возний Гельвічек побачивши крик біжачи напастивши, хотів рятувати канцлера Дольфуса. Попросив канцлера піти за ним до архіву, а звідти легко вже втекти. Однак змовники вважали до салі і канцлер не міг втікати. Один зі змовників стріляв двічі до канцлера, який заслонився обома руками. Канцлер жина ще кілька годин, хоча шойно за 20 хвилин по-зраненню перевезли йому рани. Дольфус помер від удару крові. В год. 7-й вчором розстріляв змовників та відобразив від них 69 револьверів, 21 багнетів, 200 ладівниць та 1765 набієв.

ВБИВНИК ПРИЗНАВСЯ ДО ВИНИ.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. Вбивник Планета признався, що стріляв двічі до канцлера Дольфуса тому, що його викликали з австрійського війська за принадлежність до націонал-соціалістів. Планета зізнав, що пострілах запитав канцлера, чи він є ранений. Одержав від Дольфуса відповідь, що він не знає. Тоді Планета віддав канцлера піднятися з долівки, але Дольфус відповів, що не може. Шойно тоді підсудний побачив кров і тому закликав розореного сторожа переважати рани. Своєю винику жалув.

Провідник змовників Гольмшубер заперечення своєї вини. До палати ввійшов тому, що довівся про утворення нового уряду під проводом посла Рінтелена. Заявив, що мін. Фей відчас переговорів зі змовниками знав про поранення канцлера. Тому мін. Фей телефонував до міністерства країнової оборони, що канцлер Дольфус бажає мирного поладнання справи зі змовниками. Крім того мін. Фей дав військове слово чести, що змовники вийдуть свободні.

З черги зізнавали як свідки мін. Фей, Нойштедтер-Штірмер, Карвінський та інші. Мін. Фей зізнав, що не давав слова чести змовникам, що з палати канцлера вийдуть свободні.

Перемиря зі змовниками заключив мін. Нойштедтер-Штірмер. На його думку, перемиря треба було додержати. Критичного дня в палаті канцлера всі урядовці та свідок Фей мусіли поводитися спокійно, бо побоювалися насильства.

Мін. Нойштедтер-Штірмер і Карвінський заявили, що перемиря зі змовниками заключили під умовиною звільнення членів уряду жінками і здоровими. У протилежному випадку перемиря буде неважче.

Розправу перервали в год. 1.15 вночі до год. 9.01 рано. У вікторію зізнавав ще урядовець позіан Штайнбергер.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
У ЛЬВОВІ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО Ч. 31.
Телефон 60-04. ПКО. 503-581.
Поручає власні вироби найкращої якості

Пасту до взуття „Еlegant“ терпентин.
Пасту до взуття „Еlegant“ воскову.
Пасту до підлоги „Французька маса“
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри

Синку до білля

1397 помяднову і коронову 27—2
Шварц до чобіт. — Віск шевський. — Смола шевська.

Посезонова випродажа
літніх шовкових матеріалів по цінах знижених до 50 проц. — в Галицькому Магазині Новостей. — Львів, Галицька ч. 13.

Застереження проти опіки.

ВОЄННИЙ ШУМ НА ЗАХОДІ І ВАЖЛИВІ ПОДІЇ НА СХОДІ.

Львів, 31. липня 1934.

На заході преса робить воєнний шум, який на шумі скінчиться. Не вважаючи на величезні алармові наголовки, які мусять іти на рахунок газетних „референтів від сенсаций“, і на спеціальну тенденцію заінтересованих держав викликати в Європі таку атмосферу, що в ній можна би легко, без нічийого спротиву, так обмурувати австрійську державну самостійність і так закріпити в середній Європі протинімецькі впливи, щоб Німеччина на добрих 10 літ не змогла в справі „даншлюсу“ і пальцем кивнути, — війни напевне не буде. Не буде її ніяк, з приводу Австрії, бо 1) австрійська проблема це проблема передусім локальна і має своє джерело у парадоксі тої статті версайського договору, яка примусила Австрію до державної окремішності, але не дала їй економічних підстав, 2) у міжнародному житті австрійська проблема другорядна, бо міжнародні інтереси, які на ній перешрещуються, це не суперечливі центральні проблеми даних суперницьких держав і з осередковою світовою проблемою (Дат. Сходу та Тихого океану) австр. проблема не стоїть у ніякому зв'язку і 3) нема взагалі демаркаційної лінії, що поділила би Європу в австрійській справі на два ворожі табори, нема взагалі протинімецьких, які особливо в нинішньому міжнародному менті хотіли би призначитися до взаємно ворожих позицій. Тому, повторюємо, весь воєнний шум шумом скінчиться і ми нестиме як один з голосних епізодів у затишній німецькій кампанії за „даншлюс“, за злуку двох країн одного народу.

Але той австрійський воєнний шум, віденська революція, трагічна смерть Дольфуса та італійська військово-дипломатична метушність — усунули в очі широкій читаючій публіки деякі справи важливі події на задній план. Що більше, майже зовсім неспостережними минували ті події, дарма, що своїм міжнародним значінням вони далеко глибокі, від австрійської історії, бо є безпосередньо дажкою у великій грі, що йде нині у світі довкола згаданої осередливої світової проблеми.

Такою важливою подією, на яку широка європейська публіка майже не звернула уваги, це подорож міністра Бека до балтійських держав. У мін. тижні їздив польський міністр до столиць Латвії й Естонії. Уронисте приймання, бенкетні, заяви приязни і т. д., себто всі ті довільні акцеси, які невідлучно супроводять у-

Річ ясна, що Німеччина відразу гостро протиставилась тому „благородному“ і „мачіфістичному“ французькому проєктові, який мир Європи розглядає крізь призму французької збройної сили та французького капіталізму, що наїшли собі тепер союзника у „пролетарській“ червоній армії. Становище Польщі було спершу дуже обережне, стримане і геббі неутральне. Аж після повороту мін. Бека з Риги і Талліна те становище стає цілком неоднозначне: у дипломатичній мові це зовється, що Польща „має час“, „мусить докладно справу розглянути і надуматися“, „не має потреби спішитися“. Чесна, але справді неоднозначна відповідь, яка у політичній практиці значить: ще

Найбільший вибір. — Найнижчі ціни.
Львів, Ринок ч. 29.
2/78 148—180 Телефон 23-33

Здається, що більш виразної прикладної відмови годі вимагати. Авторитетну силу тій відмові дають комунікати та півофіційні заяви естонського і латвійського міністерства закордонних справ, які підкреслюють найтіснішу закордонно-політичну співпрацю обох тих держав і повну згідність їх внутрішньої політики на Сході Європи з політикою Польщі. Коли пригадаємо їх ситуацію, майже аналогічну до ситуації Польщі (поміж Німеччиною і СРСР), можна цим заявам вірити. Так само вірогідною є заява, що балтійські держави бажають собі найтіснішої співпраці з Литвою, а останні заходять до польсько-литовського порозуміння стоять безумовно у зв'язку зі зміцненням польських впливів над Балтиком.

У світі тих подій видніє найвиразніше фіяско подорожі мін. Барту до Варшави. Правильним показується те, що ми свого часу з приводу тої подорожі писали: що міжні манифестації польсько-французької приязни не зможуть змінити бігу подій, які розвиваються згідно з розбіжними інтересами обох тих держав. У світі нинішньої нової болючої поразки французької дипломатії зрозумілим є теж становище дипломатій англо-італійської: вони безумовно згори знали, що зі „схилого Льокарна" нічого не вийде, що весь французький проект зовсім нереальний, бо не хочуть його безпосередньо захищавлені держави. І саме тому Англія і Італія так гладко „згодилися" на французький проект, бо навіть „інтерв'ювали" у Берліні і Варшаві у його користь. Бо що шкодить бути чемним супроти недіяльного воєнного союзника, який хоче зберігти свою всеваду, що її давно втратив?!

Пашка вбрав ушереє свій фрак у той день, коли відкривали пам'ятник одному опозиційному матадорowi і після сніта мав бути бенкет. Він тивлювався як літчик, що вбрав своїй перуку бадяву-сукню.

Підчас катастрофи Пашка сидів зовсім тихо і не порушив. Смертельно блідий кельнер подався туди. Тоді Пашка звернувся до мене і сказав до мене з блаженною усмішкою:

Так почалась його кар'єра промисли і літ.

ПАМ'ЯТКА 32.

З польської преси.

Знищити українські школи та перекинути на батьків кошти судових процесів.

До таких висновків доходить „Редута“, львівський орган польських військовиків, у статті п. н. „З корінням вирвати зло“ (ч. 4 з 29, 7, п. р.). З приводу вбивства дир. І. Бабія пише автор статті м. і. таке:

„Українська молодь не може бути вихована в окремих школах. Вона мусить зайти до польських шкіл... Крім того адміністрація у Східній Галичині (Малопольщі) повинна знаходитись в одній руці, а не бути поділеною на три окремі малі держави, які мають власні методи займатись становити до тих чи інших проявів. Також хтось мусить відповідати за вчінки тієї молоді. Коли ціле громадянство не всіли протидіати, то відповідальність мусить взяти на себе родина, батько бовіва. Коли карати 20- чи 18-літнього хлопця в'язницею або смертю, то це не викликає ніякого страху ані не є відстрашаючим прикладом для інших; навпаки, „герої“ ростуть. Колиж за сина відповідати буде батько, якому забереється маеток на поконтит судових коштів або у користь пошкоджених, тоді український селянин вибе з голови свою революційні вигадки, та й сам сич, що жертвує себе для „ідеї“, не схоче наражувати батька. Щось таке треба вирішити і перестати в житті... Зло треба вирвати з корінням, — операція болюча, але успішна.

Автор додає, що такі думки насунули йому останні акти терору ОУН.

Залишаємо на боці самі ті „проекти“, які вступереч надіям їх автора проблеми напевне

не розв'язали би і зла не усунули. Автор забуває напр., що вже тепер ОУН послуговується при виконуваних актів терору здебільша молодими, зовсім бідними ремісниками та спроте-таризацією сільською молоддю, так, що маеткова відповідальність батьків булаб зовсім ілюзорична. Забуває теж, що перекинення відповідальности на батьків є теж одною з форм „кругової поруки“, таксамо безпідставної, бо трагедією батьків не лише українських, у Галичині, але в цілій світі є те, що їхні діти внаслідуються зпід їх впливу. Таксамо не розв'язує проблеми, лише, навапак, її безконечно більше заплузує, ліквідація українського шкільництва: адже з самої історії польської школи автор може пригадати собі, що чужомовна школа не впливає у масі на психіку молоді у тому напрямку, як цього хоче автор.

Але річ не в тих міркуваннях принагідного автора одної статті. Річ у тім, що п'язалі таю акти терору, які мали в останньому насі місне, наводять поляків на подібні думки, підсуюють їм ідеї, яких сутній зміст — це матеріальне і культурне знищення українського населення. І тут головна суть практичної вартости діяльности ОУН.

Уживаймо лише знаменитої цикорії „ЛУНА“ і здорової підмінки кави „Пражінь“ виробів української кооперативної фабрики „Супільний Промисл“ у Львові.

Розбуджують совість між американцями.

Нью-Йорк, 15. липня 1934.

„Як довго, Господи?“ — питає в редакційній статті англійський „Американський Церковний Місячник“ — у виданні за липень, буде світ толерувати те, що діється в Радянщині? А що там діється, подає в окремій статті п. н. „Сталінова нова безкласова суспільність“, що П'явчипав один російський церковний достойник, але редакція не хоче його імени оголосити „зі зрозумілих причин“, як пишеться у згаданій редакційній статті. А зміст надіслані статті такий:

Щоби зрозуміти, як виглядає Сталінова безкласова суспільність, треба пригадати полі з рр. 1929—1933. В р. 1929-30 була страшна зима, яка дошкулела навіть і західній Європі. А саме серед того страшного морозу почали прибувати в північні сторони Сибірі, між Архангельськом і Вологдою, цілі десятки залізничних вагонів для худоби. Вони прибували звичайно нічно і з них виходили мужичини, жінки та діти серед стогонів та плачів. Військо окупувало їх відразу й „успокоювало“. Це були „жулаки“ з України та Кавказу. Але це не були переселенці з родинами, а навпаки — рідня порозривана окремо. Одних гнали в одні сторони, других в інші. Вони вже ніколи не зійшлися. Подорож у вагонах тривала від 6 до 8 тижнів, навіть без світла, а вже нема що й згадувати про харчі або спання. Можна було оєривати вози гнилим деревом, але дим гриз в очі і подорожні мусіли перестати палити. Отже холодно було у возах, як і на дворі. Кинулась зараза тифу, люди гинули буквально як мухи, замерзлі тіла викидали з вагонів на двір і поїзд їхав даліше. В такому стані прибували поїзди з рештками людей від січня до травня. На станції у Вологді переводили їх до в'язниці, а звідси до рубання лісів у мочаристих замерзлих околицях. Незабаром почали писати газети, що до північних міст, отже Архангельська й Вологди, транспортують збіжжя, але його нема де подіти. Тому треба було замикати церкви і перемінати на магазини. З іконоюстасів поробили відсі галерії. Коли вже „збіжжя“ приїшло, маса людей почала облягати церкви. Їх впустили до середини і казали драпатись на галерії чи горішні поверхи. Дошки ламалися і люди вбивалися. Не було місця для природних вигод, будинки перемінались у гнійні. Знову кинулась пошесть тифу, а вже й так вимужені поштати, подібні до людей, почали гину-

ти сотками. Їх замерзлі тіла виволювали таками. Описав лікарі казали, що це справне чудо, що пошесть не видусила цілого міста.

В той спосіб закліла собі ОГПУ з тих нещасливих „колоністів“, яких везли на північ буцімто на поселення у плодovitих околицях. Тисячі їх гинули в поїздах, тисячі вже в містах

Про всякі морочливі речі.

Прага, у липні 1934.

ЧЕХОВ І ТЯЖКА ТЕМА.

Дивуюсь „країне“, пане редакторе, що Ви згоднісь, аби написав для Вас статтю з приводу... Навіть не хочу сказати з приводу чого, бо напевне знаю, що на тім буде кінець, — ніхто й слова далі не прочитав... Не розкусили Ви нашого брата, читача, — чи що? Ще у „добри, старі часи“ російські критики скаржились, що, мовляв, писателі пописивають, а читателі почитивають, — „почитивають“, але більше не реагують. Тепер читач не такий наївний, — він просто не читає того, що йому не подобається, та й годі, — навіть у той бік не дивиться... Та й крім того: мало Вам статтей про „Просвіту“, про „Рідну Школу“, про „Добру Школу“, що хочеться Вам іще про одну шк... Тьфу, трохи не зрадив себе! Та й іще раз крім того: що цікавого можна написати у нас про школу?

У російського письменника Чехова, в якому був сповіданий, один герой-професор. Називався Іполіт Іполітович, але його зражники — Митрополіт Митрополітович. Так отсей Митрополіт Митрополітович був відомий тим, що завжди, коли повертався йому язик у роті, то висловлював лише загально відомі „правди“. Нпр., він казав: „літом буває гаряче, а зимою холодно“, „коні їдять сіно“, „Волга вливається у Каспійське море“. Отак і з нашими статтями про школи та всяку іншу освіту. Тут як не розписуй, — а читач — бестія — уже наперед знає: пишеться — „Просвіта“, а викладається „санакція“, друкується „Рідна Школа“, а в дійсності — „вся коляда нам“. Кажете, щоби Вам з приводу нашої школи, себто Подєбралської Академії, з нагоди 12-літнього її існування статтю написати!

СКІЛЬКИ СТУПЕНІВ МАЄ ОДНА АКАДЕМІЯ.

Трудне це діло і головню невдячне! Ну й відсвяткували, кому то було цікаво! І виклад вислухали, і то прещикавий виклад! Ви уважіть собі, стизу, Подєбралську Академію, як відомо, вже кілька років намагаються ліквідувати, бо не можуть, справді, чужі люди, безконечно

Якщо хочете брати участь у виборах до громадських рад, то негайно замовте собі

Новий Самоуправний Закон

разом із

виборчою ординацією

д-ра Степана Барана

Замовляти в Адміністрації „Діла“ Львів, Ринок 10.

Ціна примірника 0-80 зол.

(з почт. пересилкою 0-95 зол.)

по тих переляках! Харчі не було, а як хто який чудом звідкись дістав якийсь клзнок з харчани, то робили ревізію „за схованим золотом“ і не лиш харчі відбирали, але ще й людей карали. Хто не сховався в середині церковного будинку, боячися смерті від зараженого воздуха, той наражував себе на небезпеку нападу жовків, які ночами адиралися до міста.

За три роки перевезли з України на північ яких 600.000 отих „жулаків“—богачів. Половина з них згинула при вирубі лісів. Інших поселили як колоністів на пустій землі, не даючи навіть зерна на засів. Росла хопта і ту хопту їли люди — ні, не люди, тини з людей. Тікали і тікають звідти, хоч кожному грозить смерть, коли зловлять. Та все одно вмерти! А хто лишився в живих, перемінались в напів божественне створіння, яке ходить і висопівує: „Ми вже не по-чужиною нашої батьківщини, України!“

Що станеться з тими „колоністами?“ — питає автор. — Очевидно — відповідає — вони поируть до одного. Коли ви пливаете якоюсь річкою, можете на берегах бачити тисячки малих хрестів. У місцевості Великий Острог ціле цвинтарницє хрестів. Думаєте може, що це побоєвище? — Ні, це лежать спокійно, вільні від журби, колоністи з України. Вони вже ніколи не побачать рідної землі. Лише цікавить вас те, хто то поставив на тих могилах маленькі одномовні хрести?

„Ось як виглядає нова соціалістична суспільність у Сибірі“ — кінчить автор свою статтю у згаданій місячнику

С. Демичук.

утримувати непотрібну їм школу: на свої не вистачає грошей. І, дійсно, Академія вже не має нових вписів, а старі студенти покинули. Отже, скільки студентів має Академія нині? Пересічний український громадянин відповість: ніодного. А в їм відповім: Ви грубо помиляєтесь, — має 300 студентів, — і то не фіктивних, а фактичних, що вчаться, платять гроші, складають іспити і т. д. Ручусь, що 95 проц. наших громадян і патріотів не уявляють собі, як це сталося. Вони зовсім не знають тої тихої, але впертої, завзятої боротьби, яку зводить ця українська школа за своє існування. Вони цілком не помітили, як ця школа, зберігаючи себе, як живий організм, перейшла на рейки по-заочного навчання і обернула нині у Високий Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання і як стала вона з Подєбралської Академії високою школою цілого світового українства, бо нині, справді, студіюють в ній українці із різних держав.

СТУДЕНТИ З УСІХ КРАЇН.

Підчас осьього скромного святкування, Секретаріат УТГІ улаштував маленьку виставу своєї праці: між іншим, виставив коверти з марками, які дістає від своїх слухачів. Тож якіх там тільки країн та держав нема: тут тобї не лише українські землі, але й уся Європа, і Америка і Азія. Досить Вам, що якийсь земляк аж з Г'єн-Конта записався студентом на курс оброблення шкіри і нічого: — пише, що точно дістає лекції, а професор точно дістає його вправи. Дивується й сам собі не вірить, що живучи десь на краю світа, серед китайців та інших жовтошкірих, може бути студентом української школи і діставати пояснення від українських професорів! А оце інший чоловік десь аж із аргентинської провінції: як їздив, бувало, листа до УТГІ, то тут ми цілий тиждень читаємо — нічого зрозуміти не можемо: дото-го, бідняка, мову переміншав. Але тепер уже зовсім інша картина: записався на курс української мови, почав читати українські книжки, інстуватись і вже відійшов себе. Словом, показалося, що для нашої позикданії та розпоро-

Рештки майже за дармо

тільки у нас можна набути
17/23
„БЛАВАТИНИ БАЗАР“,
Л. ГАНДЕЛЬМАН, Львів, Воїнів ч. 12.

шеної Нації і така школа саме дуже потрібна: вона стала так ніби культурним національним центром

ЩО ЗНАЄМО ПРО СВОЇ СПРАВИ.

Так ось такий зміст отого дуже цікавого викладу. — Неодмінно — кажу я авторів, — вишліть його до „Діла“, — нехай надрукують. А він скептик такий та песиміст: Та ні, каже, посылати не буду. Хто з нас тим цікавиться? А сам найбільше працює та інших професорів підтягає. Так — щось ніби Гітлер під всеукраїнського позаочного навчання!

Отже єдину маємо вітху з того, що й іншими школами та поважними річами у нас не цікавляться. Ось, наприклад, візьмемо Український Університет у Празі. Існує він уже 12 літ. Українське громадянство, як відомо, зріє про свій університет і бореться за нього 50 літ. А спитайте навіть найзавзятіших „боротьбістів“ — які факультети є на цьому єдиному українському університеті, — бігме не скажуть! Або ось вам ще: Зібранись тут недавно за пивом до-

брі люди й три години спірали: чи Духовна Академія у Львові це висока школа чи це — семінарія.

При таких „підходах“ хіба комусь цікаво буде довідатись, що, наприклад, оцеї наш Технічно-Господарський Інститут за два останні роки обернувся у надзвичайно важливу кузню українського духа. Ви спитаєте, як саме і чому? — А тому, що цей Інститут — позаочний і мусить писати й видавати для своїх слухачів виклади. А з цих викладів уже набралось непомітно яких чотирьох десятків великих і цінних книжок. Великих і цінних, бо це — політич- му, поза слухачами, цікавих, бо це — політич- на економія, теорія статистики, комерційна арифметика, цивільне право, політичне право, товаровознавство і т. д. Себто ті книжки, які ви- магають високої дозрілості, які дають нації право на місце серед культурних народів сві- ту, але які „широкому громадянству“ безпосе- редньо непотрібні, так само, як десять томів хемії Чеховського, московського професора... (Докінчення буде.)

Ревізії й арештування в Бережанщині.

Дня 7. VII. ц. р. арештували були в Шибалині п. Остапа Барана, абс. мед. в Раю. По пере- слуханні винуватим його слідуючого дня на по- зв. Дня 12. VII. ц. р. у зв'язку з викриттям актів саботажу в с. Лісниках перевела поліція кілька- годніні ревізії у таких осіб: Степана Демчиши- на, Івана Яцишина й Івана Шопця. Окрім цьо- го придержала двох нічних вартівників, яких по списанні протоколу звільнила. Дня 15. VII. ц.

р. арештували в Бережанах двох студентів кра- півського університету: Ілька Білинського й О- стапа Омужу. Першого відставили до слідчої в'язниці, другого звільнили. Причина арештуван- ня невідома. У зв'язку з розв'язанням ядівської комуністичної партії ОЖП, арештували дня 16. VII. ц. р. в Бережанах кільканацятьох жителів, членів тої партії.

Українці на Далекому Сході.

УКРАЇНСЬКИЙ РАДІО-ВЕЧІР.

В четвер 26. липня редакція часопису „Маньджурський Вісник“ влаштувала від 8. до 9. год. вечором радіо-вечір з харбінської радіо- станції на хвилі 450 метрів.

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК.

Від кількох тижнів відбуваються в Харбіні проби драматичного гуртка, що тут недавно заснувався. Організатори гуртка поставили со- бі завдання зібрати молодші сили, головню се- ред української молоді, та вивчити з нею ряд пес, які ще не ставилися на місцевій сцені, або які були дуже давно. Гурток має надію, що Управа УНДому закінчить устаткування сце- ни, в цьому гарному будинку, і восени вже по- чнуться регулярні українські вистави

ЗАХОДИ БЛЯ ШКОЛИ.

Комітет українських організацій, що захо- дився бля відчинення у м. Харбіні української школи для дітей, жваво працює, ведучи відо- відну агітацію серед батьків та готуючись до заснування рідної школи. Комітет видає відзв- у до місцевого українського населення, що була всюди по місті розвіплена в українській та російській мові.

БІБЛІОТЕКА-ЧИТАЛЬНЯ

У найближчому часі відчинять після довгої перерви бібліотеку-читальню української нац.

колонії при УНДомі. Бібліотека буде розпо- ряджати крім великого числа добрих книжок також великим числом українських газет та журналів.

КАЛЕНДАР „МАНЬДЖУРСЬКОГО ВІСНИКА“.

На 1935 р. Українська Видавнича Спілка, що видає „Маньдж. Вісник“, має на меті видати

Ширіть наш часопис!

Слідство над співпрацею американських комуністів з московським інтернаціоналом.

НЬЮ ЙОРК, 13. липня (Вл. кор.) — Конгресо- ва комісія для ведення слідства над „неамери- канськими течіями“, перевіривши переслухання в Н-к Йорку над діяльністю гітлерівців, перейшла до слідства над затіями комуністів. Від секретаря комуністичної партії Америки, Бровдера, довідалась комісія, що американські комуністи слідкують за політичним напрямом москов- ського інтернаціоналу і намагаються вводити в життя постанови конгресу тогож інтернаціоналу. На запит конгресмена МакКормика, чи дістають в Москві інструкції, відповів Бровдер, що ві, але політика комуністів є одностайна в Москві і в А- меричі. — Арчибальд Стівенсон, лордвик Націо- нальної Громадянської Федерації, сказав при

слідстві, що американські комуністи ведуть дал- ше свою пропаганду і розвивають діяльність з- зв'язками з Москви, хоч комісар Літвінова асо- жив приречення, що перестане вести всяку про- паганду в Америці після признання Союзу А- мерикою. Він сказав також, що діяльність ко- муністів прямує до повалення насильно існую- го суспільного ладу і їх тактика не змінилася і нічому після виїзду Літвінова в грудні мин. ро- ку. — Конгресова комісія має ще розслідувати ді- яльність фашистів в Америці, а оскільки переїз- на переслухання на побережжі Тихого Океану, де саме тепер страйк докових робітників прибрів гострі форми — як загально думають — під вла- вом большевицьких затій.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. СЕРПНЯ 1934.

с. СТЕПАН КОВАЛІВ.

ПРО ДУХІВ.

(Докінчення.)

ЗА ШО ВВАЖАЄ СЕБЕ СПІРИТИЗМ.

Спіритизм подає себе за нову релігію, по- хликану до століття в одно зсх релігійних вір. Він твердить, що вляється безпосередньо з об'явленням християнським та що продовжує Христове діло.

Чимало людей практикувало спіритизм в Америці, в Німеччині, у Франції і в цілій Евро- пі, але більшість шукала в цьому радше заспо- коєння лустої цікавості, ніж якої нової релігії. Кількох матеріалістів навернулося до спіри- туалізму, а деякі визначні учені, як хемік Крукс і астроном Целінер досліджували більшість- агаданих явищ.

ПОГЛЯДИ ВЧЕНИХ.

Першорядні учені, люди безперечно до- брої волі, ствердили, що згадані powyше духи не можна пояснити самими тільки силами, які в даних умовах входили в гру. Відповіді ду- хів ліквідували пераз знання, що переважно з'явили осіб присутніх на спіритистичнім засі- данні і відомості, яких жадав а тих осіб не

мала. Признаємо, що до спіритистичних про- дукцій кінечним є якийсь медій, що медій цей мучиться, коли дає ці відповіді так само, на- чоб його власний дух працював, що медіуміч- ні його здібності розвиваються в міру медіо- мічних практик, і то так, що здібності ці ма- ють часто обмежену тільки сферу діляння; от- же якийсь медій може діставати відповіді тільки в данім якимсь стилі і в данім якимсь крузі гадок, але все те ще не вистарчає, щоби відповіді, які дістаємо через медій, можна бу- ло приписувати природним його здібностям. З того, здається, тільки виходить, що дух, ко- трий об'являється, послуговується медієм як зна- рядком, та що деякі особи є податливіші на його вплив, ніж інші. З того зиходить теж, що в цих дивних явищах не є без деякого значін- ня природні причини, але менше є правдою, що вони самі не є в силі цих явищ викликати. Для пояснення тих дивно доказаних відпові- дей духів, про речі медіям цікавото незнані, треба сказати, що спіритизм уводять своїх од- нодумців у зв'язки з невідомими силами, які земо духами.

ДВА РОДИ ДУХІВ.

Спіритисти повідають нам, що є це духи правдомовні, мудрі, добрі. Але який маємо до- каз на їх правдомовність і доброту? Дух брє- шні може значея перекинутися а духа найліп- шого, може посугуватися його підписом, без ніякого від доброго духа протесту. Без нія-

кого знаку, на підставі якого можна було би пізнати підступ і ошуку. Чомуж нандр дух, ко- трий подає себе за духа доброго, не міг би бу- ти тим самим духом, який пізніше торочить такі небиліші, що можна його брати тільки за брехуна. З другого боку доказ сіпокривий всіх обговорюваних тут духів добуваємо в змага- ннях і суперечностях спіритистичної доктрини. Доктрина ця подає себе за продовження хри- стіанізму, то знову бажав виключити з нього всі тайства і пояснювати Христову науку у рі- ціоналістичнім значінні. Але чи такому розме- нюванню Христової науки не противляться я- разні тексти Євангелія?

Зрештою, якщо спіритизм хоче доповнити християнство, повинен принеати кращі осяг- ніж та релігія, на місці якої себе ставить. От- же нехай покаже нам своїх святих, які заст- пили би такого св. Василя Великого, св. Па- сафата і тих всіх, що розуміли Євангеліє так- як його розуміє католицька Церква.

Вкінці сам спосіб, в який доконуються спі- ритистичні явища, при допомозі століків, при допомозі медіів, при допомозі вистав, що радше епикляють цікавість, ніж морально і релігій- но наставляють, небезпека, на яку виставлені ті, що входять у зносина з тими духами, небезпе- ка самими спіритистами признана, — все те аж надто ясно доказує, що спіритизм є діла з духів яких і неправдомовних.

Розвиток кооперації в Чехословаччині.

Як працює Центральний Союз сільсько-господарських кооператив у Празі.

Щойно виданий 37-ий річник Центрального Союзу сільсько-господарських кооператив у Празі незвичайно цікавий. В ньому поза даними щодо діяльності вище згаданого, найбільшого кооперативного союзу Чехословаччини є також відомості про зріст кооперації в чол. республіці взагалі. На 1. січня 1934 року в Чехословаччині функціонувало 17.583 кооперативи (проти 17.425 у попередньому році). Між ними кооперативами було:

1) Кредитових: системи Кампедіка (Райфайзена)	5.830
системи Шулце-Деліча	2.186
2) Сільсько-господарських	5.490
3) Споживачих	1.641
4) Ремісничих і робітничих	1.461
5) Будівельних	1.641
6) Інших	134
7) Кооперативних союзів	49

Кожна додамо, що у вище згаданих кооперативах є нині на думку знавця чехословацької кооперації Фр. Молрачка*) ок. 3.400.000 членів то велике значіння кооперативного руху в Чехословаччині очевидно і безсумнісне.

Зі згаданої кількості кооперативів більш ніж 4.000 об'єднано в Центральному Союзі. Останній є не тільки центральною касою для об'єднаних в ньому кооперативів, але також Ревізійним Союзом і центром культурної кооперативної роботи та впливовим фактором у царині кооперативної торгівлі.

Як центральна каса згаданий Союз має довіря вкладників, які зложили (з днем 1. січня 1934 року) до Центрального Союзу ок. 720 мільонів чехословацьких корон. В порівнянні з попереднім роком однією зменшення вкладок на 35 мільонів кч. Однак слід зазначити, що до цієї суми (35 мільонів) входять витрати вкладників у 1933 році на купівлю „позички праці“, на суму 25 мільонів кч. Таким чином зменшення загальної суми вкладок до Центрального Союзу, в порівнянні з попереднім роком, мусимо признати незначним.

Цікаво, що вкладки, зложені до кредитових кооперативів, що є членами Центрального Союзу, досягли на 1. січня ц. р. 2.185 мільонів кч, тобто

перевищували тричі вкладки в Центральні Союзи, в порівнянні з роком 1929 (початок кризи) було їх навіть на 90 мільонів кч. більше.

Що торкається позичок, виданих кредитними кооперативами, що об'єднані в Центральному Союзі, своїм членам, то на 1. січня 1934 року було їх майже на суму 1.300 мільонів кч. Шкож до позичок, що їх видав Центральний Союз своїм членам, то їх сума на 1. січня 1934 року доходила до 449 мільонів кч. Центральний Союз систематично прямує до зменшення відсоткового тягару своїх боржників, що в у цілому впливає в відсотковій стопові, яку платять сам Союз за вкладки. Згідно із законом з року 1932 кредитові установи Чехословаччини не мають права платити за вкладки більше як 4 проц. Це дозволяє членам Центрального Союзу користуватись дешевим кредитом, тому, що Центральний Союз настигливо прямує до того, щоб відсоткова стопла, що її платять за вкладки та побирають за позички, колихалася в межах 1%, проц. Частогусто трапляється, що це коливання не перевищує 1%, проц. Це великий успіх. Велика кооперативна праця.

Шкож торкається культурної праці Центрального Союзу, то він видає кілька пресових органів, які не тільки підтримують зв'язок між Центральним Союзом та його членами, але займаються також загальними питаннями кооперації і сільського господарства. Відтак у цілому зв'язку з Центральним Союзом є діяльність Високої Кооперативної Школи, що має метою підготувати кооперативі висококваліфікованих працівників. У 1933 році покинуло ту школу 26 слухачів.

Ревізійна діяльність Центрального Союзу в 1933 році авачна: 25 союзних ревізій перевело 2.415 ревізій.

Вкінці торговельної діяльності Центрального Союзу ведеться за посередництва спеціально утворених при Центральному Союзі та від нього залежних організацій. До цих останніх відносяться: „Кооператива“ і „Аграріум“, що торгують хліборобськими продуктами і необхідними в господарстві предметами, а також організація для продажу худоби та молочних продуктів. Усі ці організації в 1933 році продали продуктів на суму біля 875 мільонів кч.

Проф. С. Бородавський.

*) Земельське Дружествені Лісти, 1933, У. 11.

Совіти мають великі резерви золота.

НЬО ЙОРК, 13. липня (Вл. кор.) — Фінансові круї з Волл Стріт оголошують, що Совітський Союз має несподівано велику кількість золота. Це завдячує він праці двох останніх літ. Коли Совітам удасться випродувати в цьому році чотири мільйони унцій свіжого золота, як це там планують, тоді Радянщина буде найбагатшою

країною золота, отже перевищить Злучені Держави і Канаду. В минулому році Совіти випродували 2.489.000 унцій золота, отже на 142 відсотки більше, ніж попереднього року. Ці цифри опираються на урядові звіти, хоч давніше совітський уряд видав більше ніж 500.000.000 рублів на копальничий промисел золота.

Д-р Аменде поїхав до Канади.

НЬО ЙОРК, 13. липня (Вл. кор.) — Д-р Аменде, секретар допомогового комітету для голодуючих у Радянщині, що приїхав сюди з доручення голови комітету, кард. Ініціатора з Відня, перебував у Нью Йорку цілий тиждень, а тепер виїхав до Канади, щоб там налязати зв'язки з охочими допомогти у змаганнях комітету. Головна ціль заходів д-ра Аменде передати американській публіці зрозуміння жахливого положення на Україні і в інших частинах Совітського Союзу.

Кли „Нью Йорк Таймс“ з минулої неділі помістив заперечення совітського амбасадора Трояновського про голод на Україні, як це розголосив д-р Аменде своїм комунікатом, то проти цього заперечення вислав д-р Аменде спростування до „Таймсу“. Дня 11. липня „Таймс“ помістив львівський лист д-ра Аменде, в якому також сказано, що рятунок для голодних — це не політична акція, як її намагався представити амбасадор Трояновський.

Болгарія ліквідує македонську революційну організацію.

(УП) З Софії подають, що болгарський уряд арештував до повної ліквідації Македонської Революційної Організації (ВМРО). З цього приводу розгорілась у македонських округах Болгарії справжня війна між військом та революціонерами, в якій говорять скоростріли та гармати.

Дня 16. 7. арештовано в окоуі Петріт гнаного македонського бовника Зрена Кіра, який стояв за чолі македонського революційного трибуналу. Підчас переслухання мав Зрено Кіро признатись, що за останній рік він виконав з рішення трибуналу 60 капітурових присудів смерті.

Московські безбожники святкують 10-ліття свого існування.

(УП) Москві вирішили скликати на квітень 1935 р. ювілейний конгрес „Союзу Воюючих Безбожників“ в привід десятиліття існування цієї організації. В Женеві стало відомим, що центральний комітет цього Союзу виправив програму конгресу на своєму засіданні 8. 6. 1934. З цього приводу постійно вивали пропагандистську книгу Союзу, звіт з його діяльності, серію праць паталогічних діячів і листівок та винуватити

відповідну пропагандистську фільму. На конгресі має бути також вирішена справа будови „Всесвітньої Палати Атеїзму“. На слідуючому засіданні того комітету має бути обговорене питання злочинів Інституту для дослідів питань воюючого атеїзму. Все це неодноманітно вказує на те, що московські безбожники готують нову атаку на релігію.

Політичний тестамент Кемалі Паші.

(УП) Невдовго опублікував Кемаль Паша, президент Туреччини, свій політичний тестамент. У цілому крає викликало це різні думки і кожний питається, на що було це робити, коли він ще в силі віку і здоровий. Причини того кроку Кемалі Паші невідомі. За час десятиліття він зумів піднести Туреччину на небугалу висоту та зробити з неї, країни невідільних, країну воєнних людей. У першій частині тестаменту він живає всіх берегти того устрою, який він завів і не вертатись до султанату, бо султани все були, є і будуть іграшкою в руках калі, що стоять не під турецьким впливом. Він є за вержанням свободи особи, але остерігає перед розбудилим індивідуалізмом та перед самовістю. Ще більше остерігає від свій нарід перед комуналізмом, який, як він каже, проповідує рай, а з кінешні поєсть уже готове пекло. Своім наступникам він радить ніколи не заїгати великих позичок, хоч би в якій білі нарід находився, бо такі позички є першим ступенем поневолення нації капіталом. Армія повинна все бути аполітична та слухати уряду, але ніколи не повинна виділяти на престолі президента якогось генерала зі свого середовища. В заграничній політиці радить він жити з сусідами у згоді, коли напрямлі їх політики зоджукуться з напрямними політики Туреччини. Всіх вірних аакликає він держатись віри турецького народу. При кінці тестаменту просить він нарід, знищити по його смерті всі його образи і статуї та не ставити йому пам'ятників. Тестамент вказує, що Кемаль Паша є дійсно патриотом турецьким аж до самоідречення. Для себе він нічого не бажає, а лиш добра для турецького народу.

Чеський експорт зброї збільшується.

(УП) З Праги повідомляють, що на основі міжнародної статистики стверджено, що експорт зброї з Чехії збільшився на 500 проц., а стріливи на 300 проц. Чехія вивезла за перші п'ять місяців ц. р. більше зброї, як за цілий 1933 рік. А цей ніщо інше, як новий доказ на те, як замиряється світ при допомозі пактів взаємного неападу та взаємної допомоги.

Закордонна торгівля Німеччини.

(УП) Від квітня ц. р. стан німецької заграничної торгівлі сильно захитався, біляс її помітно пасивний. В місяці червні настала була деякого роду поправа, яку німецька преса приїала з великим задоволенням. У порівнянні з травнем імпорту зменшився з 379 на 377 міль. марок. Експорт збільшився у червні в порівнянні з травнем з 377 на 338 міль. марок. Пасивів 39 міль. марок, а в травні було їх 42 міль. марок. Імпорту сирівців зменшився через брак леміз з 240 на 226 міль. марок. Отже виходить, що зменшення пасивів пішло на кошт зменшення приросту сирівців.

По широкому світі.

— Невдалоко Констанці вгинуло з летунських катастроф три особи.
— Мін. Селаму поверну в СРСР до Естовії.
— В середу 1. серпня ц. р. приїхав до Москви в офіційною візитою литовський міністр закордонних справ Ловорайтіс.
— Заст. шефа штабу черв. армії Менженінов та шеф штабу летунства Христія в розмові з польськими журналістами підкреслили, що польське летунство розвивається у всіх напрямках. Стрічка більшовицьких летунів з польськими, атаківать приятельських воєнних Поліції з СРСР.
— Німецький уряд сконфіскував уже другий раз англійський щоденник „Таймс“ за вступну статтю проти Німеччини.
— У Вуданешті арештувала поліція кількадесять комуністів за підготовку маніфестації в дні 1. серпня ц. р.

Український народ! Пам'ятай, що аїд Тебе заляжить національна свідомість наших братів на далекому Сході і Заході, тому шлі датки і дарові книжки на адресу Т-га „Просвіта“ у Львові.

Французько-англійська антанта.

ЛЬОНДОН, 31. 7. ПАТ. Віцепрем'єр Болдвін виступив велику промову в палаті громад, обговорюючи програму уряду про розбудову військового летунства. З розвитком летунства зникли давні кордони. Тому тепер оборона Англії не кінчиться на скалах Дувру, але стосується до берегів Рену, який в тепер англійським кордоном. З уваги на теперішню міжнародне політичне положення Болдвін домагався від палати громад затвердити програму уряду. Підчас дискусії Черчілль заявив, що Німеччина розбудувала своє військоове летунство з порушенням мирних договорів і далі його розбудовує. Одночасно цивільні літаки так збудовані, щоб кожної хвилини могли бути перебудовані на військові літаки. Розбудову німецького летунства Черчілль вважає найбільшою загрозою для миру. Після Лейбур Парті оголосили заяву недовіри для уряду, на його політику зброєння, але їхній вперек перепав. За розбудовою летунства голосували 404 особи, а 60 осіб проти. Черчілль заявив: Слова Болдвіна, що оборона Англії не кінчиться на скалих берегах Дувру, тільки над Реном, перекладуть до історії. Політичні кола вважають заяву віцепрем'єр Болдвіна відношенням французько-англійської антанти.

Віцепрем'єр Болдвін виїхав на відпустку. Його буде заступати міністр скарбу Невіль Чемберлен, а не мін. Саймон.

Поез. Гінденбург тяжко хорий.

БЕРЛІН, 31. 7. ПАТ. З Нойзек повідомляють, що останньої ночі значно погіршилося здоров'я през. Гінденбурга. Віданий лікуват підкреслює, що з огляду на старечий вік побоювання лікарів за здоров'я през. Гінденбурга оправдані. Тому полягати будуть бюлетени лікарів про стан здоров'я. През. Гінденбург має 67 років. Від довгого часу президент недужав на запалення міхура. Стан здоров'я вчора настільки поправився і през. Гінденбург почувався так добре, що ще вчора приймав візити про політичне положення. До Нойзек виїхали лікарі-спеціалісти з Берліна.

БЮЛЕТЕНИ ПРО НЕДУГУ ПРЕЗИДЕНТА ГІНДЕНБУРГА.

БЕРЛІН, 31. 7. ПАТ. В год. 1.15 пополудні з'явився бюлетен чотирьох лікарів в проф. Забербрух про стан здоров'я ведучого през. Гінденбурга. Лікарі кажуть, що удари пухлясу приспівали, але температура нормальна.

Дальший хід подій в Австрії.

ДВА СМЕРТНІ ПРИСУДИ.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. На розправі за вбивство канцлера Дольфуса доцент д-р Шекей зізнав, що коли би навіть лікарі затамували в пору кров'яного канцлера, то всеж таки не вдалось би врятувати життя. Воєнний суд засудив обох підсудних на кару смерті. Коли президент Міклас не помилує засуджених, тоді першого повісять провідника змовників Гольцвебера, а опісля вбивцю канцлера Дольфуса Плянету.

ФРАНЦІЯ ДАЄ ВІЛЬНУ РУКУ ІТАЛІЇ.

РИМ, 31. 7. ПАТ. Французький шарже д'афер повідомив державного підсекретаря закордонних справ Сувіча про становище Франції до останніх подій в Австрії. Франція заявляє за вдержанням незалежності Австрії згідно зі заявою трьох великих держав зі 17. лютого ц. р. Тому з задоволенням привітала енергійні заходи Італії після останніх подій в Австрії.

НЕВТРАЛЬНІСТЬ В. БРИТАНІЇ.

ЛЬОНДОН, 31. 7. ПАТ. На вчорашнім засіданні палати громад мін. Саймон обговорив події в Австрії. Міністер згадав, що не знає нічого про якінебудь заходи скликати надзвичайне засідання ради Ліги Націй для висвітлення австрійських подій. Берлінський уряд не задумує тепер вести ніякої акції в тій справі, одначе слідкує пильно за розвитком подій в Австрії. В жовтому ц. р. британський уряд одержав низку документів від австрійського уряду про піддержку Німеччиною протидержавної акції в Австрії. Ці документи передано теж урядам Італії та Франції. Мін. Саймон заявив, що британський уряд не думає вмішуватися до внутрішніх справ якоїнебудь держави. В Британії признає повне право Австрії застеретися проти інтервенції до внутрішніх справ.

ЧИСТКА В АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. Директора поліції Штайнгайзена та комісара Гоцмана усунули з їх становищ. Оба сидять в арештах за піддержку пропаганди нац.-соціалістів між старшинами поліції.

Президент віденської поліції Зайдель подівся до димісії. Керму об'яв віцепрезидент поліції Скубль.

У Стирії нагнали з посад усіх учителів, які брали участь у повстанні націонал-соціалістів. „Райхпост“ повідомляє, що віденська опера перестане виставляти твори Рішарда Штрауса тому, що він відмовився диригувати фестивалем у Зальцбургу.

КОНФІСКАТА МАЄТКІВ І ПРИМУСОВІ РОБОТИ.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. Рада міністрів на надзвичайнім засіданні під проводом канцлера Шушніга прийняла закон, на основі якого повстанців інтернують у концентраційних таборах та вживатимуть їх до примусових робіт. Рада рішила конфіскувати маєтки всім повстанцям. Секретар крайової оборони та прилюдної безпеки склав звіт, що в цілій Австрії влада опинилася в положенні і привернула лад. Одночасно рада міністрів доручила генеральному прокураторові перевести слідство про події в Відні з 25. липня ц. р. з метою оголошити висліди слідства з найменшими подробицями.

ВЕЛИКІ СКЛАДИ ВИБУХОВИХ МАТЕРІЯЛІВ

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. У п'ятій ділянці Відня влада знайшла в однім гаражі 60 кг. вибухового матеріалу. В Альковен знайшла поліція п'ять скринь з 70 кг. експозиту.

УРЯДОВЦІ СОЛІДАРИЗУВАЛИСЯ ЗІ ЗМОВНИКАМИ.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. „Райхпост“ повідомляє, що епоміж 130 урядовців, яких арештували змовники в дні 25. липня ц. р. у палаті канцлера, 20 кричали „Гайль Гітлер“ на вістку, що утворено новий уряд під проводом посла Ріхтлена. Щоденник домагається оголошення прізвищ тих урядовців.

БУВ БЕЗ ПАНЦИРЯ.

Французька преса твердить, що багато державних мужів, які побоюються атентатів, носять панцирі. Гітлер і Мусоліні, коли промочають прилюдно серед маси народу, мають за собою панцир, що охороняє їм груди й живіт. Панцири зготовлені в Америці зі спеціального легкого металю, відпорного на кулі. Канцлер Дольфус мав теж такий панцир, справив собі його разом із Венігсфельсом. Панцир той врятував був життя Дольфусові, коли то Дертль стріляв до Дольфуса, як він вийшов був із парламенту. Одна куля поцілила тоді Дольфуса в груди, та лише приплескалася.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. СЕРПНЯ 1934.

ЛЕВ ЯСІНЧУК.

АМЕРИКА
й американці.

Початки відомостей про Америку. — Таємниче слово „Америка“. — Відки пішли українські Колумби? — Як учили нас географії. — Сварки за Колумба. — Шастя Веснуція.

П'ятидесятилітній українці нагадують собі зі своїх дитячих літ, як то таємничо звучало слово „Америка“. Десь-там колись жинься Колумб пізніми місяцями талапався до солов'ї воді. Це так остогинило було його морякам, що аж бунтувалися. Нарешті котрийсь там з них закричав з високого гнізда: Земля, земля! Так нагадувалося зі школи. А тут якийсь смілячок Гринько чи Дмитро вибрався і собі до тієї Америки. Таки наші рідні Колумби.

Немов перші ластівки з нового світу десь там приходили листи, від наших таки людей з тієї Америки з описами колонізаційної праці, будови залізниць й заробітків. Чи були дійсно такі листи? Хто їх бачив? Чи був не це звичайна вигадка людей, що люблять жити надією?

Як сьогодні тямлю такі розмови в хаті мого батька. Ніхто не брав їх поважно, тимбільше, що й скуча тоді популярна преса — „Батьківщина“, „Свобода“ й „Русское Слово“ — майже не писали про це, щоб край не опустів...

Але живе життя не знає ніякої гати; розірве її, хочби вона була збудована не знати з чого: з муру, з неправди, з мовчанки, з договорів, законів чи штиків. Один над розпинається вчасніше, інший пізніше. Число українських відкривачів нового світу з кожним роком зростає. Чуття про Америку поширювалися, доходили навіть у закутки краю — до присідаків, де зачинали жити бідище населення. „Сини, уважайте, письменні, та як дістали

якесь писмо до рук, як дістали якусь напу, та як підійшли під стару тай пиляли, пиляли аж перерубали.

Такими шляхами йшли перекокування молодих про те, що їм місія не ставало. А матеріяльні любові до синів не встоювалися навіть старі дідуки. Бо, арештою, ця земля не годна кілько народу здержати тай кілька білі витримати. Мужик не годе і вона не годна. Так пояснює причину очайдушності наших піонірів поет мужицької долі, Василь Стефаник. Нуджа додавала їм відеати й коли йшли „за світою водою“ на землю Колумба, творити господарську й політичну могутність нової держави й як-так забезпечити будучність власної родині.

На землю Колумба...

Добре пригадую собі, немов би це було сьогодні, як я лопив собі голову, відки в тому новому світі найшлися люди, що їх там застав Колумб, коли рай був у тому Камертоні в Азії (так мені стояв у пам'яті Евфрат і Тигр). І ніхто мені ніколи не пояснив цього у школі. Ніхто не сказав, що вчаснішими відкривачами були азійці, з якими навіть стільки подібності має будова тіла первісних мешканців Америки — індіан.

Ми мали в Бучачі вчителя географії, який безперечно добре знав земський гл'юб. Але він — як мало-що не кожний з давніх учителів — мав свою штучку на те, аби показати, що учень таки менше віде від нього. Він приказував показати тростинкою без надуми й без розшироків на „спільних“ плянїгльобах Ю Орліне, Франкфурт, чи якусь Лігніцу. Якщо учень не зміг так скоро вв'язати думок, що одна з другою не мала нічого спільного та пробував видати, щоб видобути потрібне зі своєї пам'яті, то в тій хвилині почув знід грубого вуса суворого професора: „Злуж броне, марш на мейсце, ти єня кляса“. Але догадатися того, що може ті 14-літні діти, які ще не були в університеті, не знають усього „самі з себе“ — не міг наш професор. Не догадувався далеко пізніше й другий учитель географії, у Станіславові, який мало що не кожному учневі додав

до його рисунку на таблиці якусь малесеньку, зовсім не суттєву закарлючку й у винагороду для себе проголошував учневі присуд: „картографія пенсьць“. Набурене й горде лице вчителя не дозволяло на ніякий запит, а смілячок ві грозила доразова кваліфікація — „ідіота“.

Шастя, що тепер дещо інакше; що кажуть викладати давні всемудрі професорські „нотиси“. Шастя, що тепер уже мають діти в деяких школах таки свої гуртки по ріжним галузям знання, в яких при добрих умовах можуть сміливо помагати собі усувати всякі свої сумніви. За моїх часів за такі гуртки виганяли зі школи.

Але вернімся до Колумба. Колись сім грецьких міст сперечалося про те, кому з них належалася слава... за походження Гомера. Тепер сімнадцять італійських міст сперечається за походження Колумба. Інші держави й народи мають також охоту присвоїти собі це імя. Я чув напр. в Америці від поляків, що ще перш Колумбом був на Лябраторі, залив Бафіна й Голдзонській вузину якийсь поляк, Ян з Казаня, а більш уступчиві годяться на те, що Ян з Казаня — то саме той Колумб... І коли сьогодні, за п'ятих століть здалося вже як-так устійнена неісторичність Колумба, то недавно заповіді два дослідники (перувійняць Луїс Улоз та американський сляшеник Адріан Сеннер (Sancher) що в найближньому часі проголосить зовсім новий родовід того нещасного відкривача.

Справді нещасного. Не можна сказати, що він був перший у новому світі; були там і близько п'ять століть вчасніше нормани, що застали вже ескімосів та індіан. Були ці п'ятьма в Новій Фунляндії, Новій Школії, доходили в околицю теперішнього Нюйорку, а навіть в околиці теперішнього Вашингтону. Але ці подорожі були зовсім призабулися. Слава відкривача належала Колумбові. А всея нову землю не називали його іменем, тільки іменем полорожника Америго Веспучія (1451—1512), який став популярним за свої описи Америки. В подібних моментах часто рішле прославу — припадок

ЗАВІЩАННЯ КАНЦЛЕРА ДОЛЬФУСА.

ПАРИЖ, 31. 7. ПАТ. „Ль Інтрапсжан“ повідомляє, що у Відні найшли завіщання канц. Дольфуса, який призначив політичним провідником Австрії мін. Шушніга, а військовим провідником кн. Штаремберга.

УСУНУЛИ ЗАСТУПНИКА НАЧАЛЬНОГО РЕДАКТОРА.

ВІДЕНЬ, 31. 7. ПАТ. „Ноес Вінер Журнал“ повідомляє, що усунули заступника начальника редактора Набелштюка. Поліція інтерв'ювала його під замітом співпраці з німецькими націонал-соціалістами.

Зброєння Швеції.

ШТОКГОЛЬМ, 31. 7. ПАТ. З проявлених парламентом кредитів уряд призначив на розбудову маринарки 4,950.000 корон. Перебудують один конструкторський і два підводні човни та відновлять машини на воєнних кораблях. Крім того 1,065.000 корон уряд призначив на закупівлю гармат для армії.

„ЗЕМЛЯ ДЛЯ СЕЛЯН — ХЛІБ ДЛЯ РОБІТНИКІВ.“

„Чистка“ в Педагогічному Інституті.

Районна комісія „чистки“ партії викрила в Педагогічному Інституті в Новомосковську групу „петлюрівців-націоналістів“. Це: секретар партійного комітету Інституту Чуб, управляючий викладачем відділом Соковський, прелат історії партії Богомолів, прелат історії Іванов Соковському закинули м. і., що при іспитах заважав питання: „Яка була земельна програма більшовиків у 1917 році?“ а коли студент відповів: „земля для селян“, Соковський додавав: „а хліб для робітників“. Рівночасно вище нагородили оборонців генеральної лінії партії, крикливо заявляючи, що активно борються проти вилучення контрреволюційного націоналізму. Всіх виключили з партії.

Нових 5 присудів смерті в ССРР

МОСКВА, 31. 7. ПАТ. Суд видав присуд на 11 підсудних за підпад механічних заводів на Уралі. П'ять з них суд засудив на розстріл, а шістьох до концтаборів.

НОВІ РОЗПОРЯДКИ ПРЕЗИДЕНТА

Скасували окружний суд у Сяноці.

ВАРШАВА, 31. 7. ПАТ. Вчора відбулося засідання ради міністрів, на якій прийнято так. законпроєкти розпорядків президента зі силою закону: Розпорядок про солідарну відповідальність за порушення податкових приписів; аміну областей апеляційних судів у Львові, Кракові та Любліні; скасування окружного суду в Сяноці і аміну границь окружних судів в Ясці, Перемишлі, Рятеві, Новім Санчі, Кракові, Вавошиці та Тарнові. Рада міністрів призначила міністрові внутрішніх справ 500.000 зол. кредиту на покриття шкід. оприлюднених повин. Кредити на відбудову доріг, мостів і залізничних шляхів рада міністрів ухвалила пізніше. Одночасно рада міністрів поклала віцеміністра скарбу С. Стажніського на президента Варшави, а позаналежного воєводу Рогера Рачинського на віцеміністра хліборобства і рілних реформ.

КОНФІСКАТА „ДІЛА“.

Вчорашнє (201) число „Діла“ підпало конфіскації за два невеличкі місця в замітці „ІЗ СУДОВОЇ САЛІ“. Це вже 30-а з черги конфіскації нашого органу в цьому році.

Запір. Найважливіші спеціалісти жіночих нехур. знайшли, що сприяла гірка вода Franciszka - Józefa ділає в дуже численних випадках скоро і безболісно. 1—1

НОВИНКИ

— Шоби не було непорозуміння і П. Т. Конфіскації були кожноразом інформовані про ціни нашого доброго, пастеризованого молока з доставкою до дому, будемо від тепер, за ласкавою згодою помітного часопису „Діло“ помічувати ціни у біржевому відділі. Просимо постійно за тим слідкувати та на випадок неможливості вносити рекламні телефонічно, або на письмі, передаючи що рекламні „Масло-небуд“ із наших країнців. — Дирекція „Масло-небуд“ 76 3 3

— Вищі студії та емература. Виконуючий розпорядок до емеритального закону постійно, що державні функціонари, які стараються, шоби їм зарахували час вищих студій до виступу, повинні пред'явити владі потрібні документи. Вимагають посвідки вищого на-

Великий Театр**Сьогодні!**

навіяна гумором і першою опереткою

„Я ХТ ЛЮБОВИ“

(NEW YORK BABY)

укового заведення, яка стверджує час відбутих студій від дати імаїкуляції до дати складення кінцевих іспитів. В посвідці повинна бути згадка про те, який є мінімальний приписаний законом час студій у даному науковому заведенні та чи є які відпустки дано. Петентові підчас студій. Коли службовець покінчив студії після того, як вступив на державну службу, зараховують йому до виступу лише час студій, які відбули передтим, заки зачав службу.

— **Нова діла булок.** Від 1. серпня 1934 львівський воєвода заборонив пекарям пекти та продавати булки йшої ваги ніж у штуках вагою 5 і 20 дека. В зв'язку з цим ціна т. зв. водної булки в детальній продажі 4 сот.

— **Посвятили каплицю.** В Язлівці біля Бучача посвятили римо-католицьку каплицю при участі воєводи Марушевського та старости Федоровича.

— **Рішті вістки.** У Темі повинилися кити; ця вістка належить до зиглітських сенсаций. — У Радянському Союзі мають вибудувати від літа до кінця вересня нових 20 висильних радіових стайцій. — Інд. летун Чавал, що кілька днів тому вернувся із Карахі з подорожі довкола світа, десь пропав. — Доли в Америці є 1500 жертв спеки; найбільше вмерло у стейтах Місурі, Ілліноїс та Огайо. — В Єгипті найшли рукопис біблій із II-го віку перед Хр.; листки папірусу передають до Бритійського Музею. — З нагоди 100-ліття уродин американського маларя Вістлера, влаштували у Нью-Йорку ретроспективну виставку його творів. — У місті Гендерсон (Кентукі, Америка) ограбили якісь сміливі бандити, наслідники Ділінгера, банк, захопивши 37.000 дол. — Поїзд експрес з Парижа до Мадриду переїхав при стації Брівієска (провінція Бургос) автобус; 6 осіб убитих, три смертельно ранені. — У Відні померла письменниця Тереза Ріє-Андрі. — Згорів у тульській губернії рідинний дім Достоевського, де радянський уряд арибав був малий музей.

— **І на літаках є вольті.** З рідинної Африки перевозили державним англійським літаком „Сильванус“ золотом до Геліополіс, щоб звіліти передати його далі до Англії. Золото щезло з літака. Поліція займається тепер таким питанням: або золотом взагалі не навантажили на літак або його вкрали у дорозі... Допит усіх, що їхали на літаку не дав ніяких вислідів.

— **Є ще такі, що хотіли бути шляхтою.** У Теріно відібрали освіцання одного талановитого молодця, що назвав себе д-р Ахиль Манцони; у вищих сферах він виробляв шляхотські дипломати. Він робив довгий час знайомості і розшукав делікатно чутки, що має впливи. Дипломати, які він доставляв це були документи сфабриковані на окремій винайдений ним машині, так, що він не потребував мати ніяких співзв'язків. Стемплі, печатки, підписи, все на цих документах виглядало автентично. Багато ошуканих не подав молодця в суд, шоби себе не осміштити.

— **В Європі ділять більше цукру.** Статистика стверджує, що від 1. вересня 1933 більшість європейських країн зужила більше цукру, ніж минулого року. А саме в Англії, Італії, Бельгії, Голландії, Швейцарії, Австрії, Польщі та Мадарщині зли разом 5.610.186 тон цукру, на 161.472 тон більше як минулого року. Зате у Зауч. Державах продаж цукру зменшилась на 4 відсотки. Статистика не пояснює, чи люди вживають більше цукру, коли їм стає гірко, чи заступають його іншими солодощами.

— **Дотепні воєнки.** Англійське воєнке і морське міністерство має клопіт зі своїми воєнками. Деякі з них, що не люблять служби у війську, найшли спосіб, як можна від служби звільнитись легким способом. Досі був важкий спосіб: воєнка звільняв суд або викупи. Тимчасом за останній час виключили з війська кілька воєнків за те, що вони занадто живо цікавилися політичною літературою комуністичною або фашистською. Влада рішила, що воєнки із такими ідеями не може тримати у своїх рядах. Після цього шорда частіше трапляються випадки, що воєнки проявляють демонстрації за звільнення комунізмом або фашизмом на те тільки, шоби їх виключили з армії. Влада не знає тепер: які з них справжні небезпечні елементи, а які симулянти.

— **Кельнер диригентом.** Цими днями виступить як диригент славної англійської оркестри „Сера Дан Голфрейс Памітрон-Оркестра“ кельнер з льондонського ресторану „Моніко“ Річард Дабсон. Оркестра виконає між іншим теж його перші твори. Його батько був капелмай-

стром у Суссексе, але не міг дати сина до музичної академії, бо не мав грошей. Син став кельнером, але його музичний талант не давав йому спокою. Один із льондонських визначних диригентів Філіп Льюїс заохотив його до музичних студій і кельнер добився свого.

— **Полують на морського змія.** Англії ще асе не покинули надії зловити славного „морського змія“ з Льюїс Нас. Вже навіть знайшли на це спосіб: В кількох місцях поперетягли електричні дроти, які, якщо потвора їх діткнула, виладувалися й обезвладнили морського змія. Однак власник згаданого озера не згодився на цей план, бо від тої „сیتی“ у короткім часі вигинулиб усі риби.

— **Подорожі причинюють подрж.** Дирекція французьких залізниць усім парам, які їдуть до Альжирі відбутися своєю пошлюбну подорож, признала великі знижки. Однак не числилася вона із одним винисем, яке тепер виступає у Франції масово: Молоді люди, що дешевим коштом хотять відбутися гарну подорож, закладають фіктивні подорожжя, а по повороті негайно розводяться. Тема як сотворена до фільми! Тільки у фільмі було би інше закінчення: Підчас подорожі припадає пара собі так до вподобу, що по повороті аже не розлучається.

— **Божевільний на літаку.** На повітряній лінії Київ-Харків притрапилося катастрофа, в якій згинувло одинадцять осіб, а лише одна врятувалася. Коли апарат був у повнім леті, нагло один із подорожніх збожевовав. Витягнувши револьвер почав він стріляти, внаслідок чого згинувло трьох пасажирів, а тяжко ранений пілот не міг опанувати машини. Літак упав на землю.

— **Світ у цифрах.** Статистична книга Союзу Народів 1933-34 р. приносить цілий ряд цікавих статистичних дат про людський рух у світі. І так у всіх майже краях замітний дальший спадок уродин. Упав рівночасно відсоток умерлих, але цей рух значно позитивніший від попереднього. У висліді приріст людності знов зменшився. Найменший є він у Франції — 0,5 на тисячу.

— **Молелі за врожаєм у Радянському Союзі.** У „Таймі“ у дописі від російського кореспондента читаємо: „Кампанія для щасливих жнив прийбрала цього року в ССРР незвичайні форми. Селяни в ріжних місцях улаштовують молелі і процесії. На Волзі совітська влада дозволила на такі богослуження і походи священникам. Там, де місцеві уряди забороняють їх, їм показують письмений дозвіл обласного виконавчого комітету. Старі-селани їдучи у процесії плакали. Із молодих озивалися голоси: „Врешті-решт може бути, що Бог існує“...“

— **Справлення друзарських похиток і пропущень у статті Ф. Колесси „О. Г. Сластьон“.** В ч. 188 „Діла“ замість „В 1910 р. його іменовано“... має бути „В 1900 р.“ і т. д.; у звороті „бездушного напружжя в Академії“ має бути „бездушного псевдокласичного напр. в Ак.“ В ч. 189: зам. „спостереження та вдовоження“ має бути „спостереження та враження“; зам. „до як молоді ставитись критично“ має бути „до якого молоді“ і т. д.; зам. „Честанівського“ має бути „Честавівського“; зам. „подією Шевченка“ має бути „поєзєю Шевченка“; зам. „для збирання історичної вірності“ має бути „для збереження істор. віри.“ В ч. 190: зам. „творить неминучий стан“ має бути „неминучий етап“; зам. „Молодином“ має бути „Магадином“. В ч. 191: зам. „про кілька кобзарів“, має бути „про кількох кобзарів“; зам. „вспівування дум“ має бути „вспівування дум“; зам. „набивався за тим“ має бути „побивався за тим“. В ч. 192: у звороті „завязаний з літературною козачького епоса“ має бути „з літературною історією козач.“; зам. „Знавець козачької справи“ має бути „кобзарської справи“. Заголовки поодиноких уступів у згаданій статті не походять від її автора, тільки від редакції.

† ПОСМЕРТНІ ЗГАІКИ.

КАТЯ З КОМАРЯНСЬКИХ БІГУС.

дружина смерит. учит. нар. шк. в Черчу померла дня 21. липня н. р., прийнявши Хрїста, Тайни, в 46. році життя.

Похорон відбувся 23. липня н. р. в Рогатині при співучасті доколичного Віреш. Дочеків, та великого зливу громадянства всіх верств, головню із місцевості Черча та Підгороддя.

Вілла передувала під немилосердними ударами життя. Рідна земля їй непомі!

